

zorgvuldig over, dat het grote levensideaal „moeder-zijn” niet verdrongen wordt door het ideaal „geld verdienen”. Zorg, dat uw meisje „vrouw” wordt in de heerlijkste betekenis van het woord: de dienende liefde in het gezin en mateloze toewijding voor haar kinderen” (De toekomst tegemoet, blz. 19). Van eenzelfde nuchterheid getuigt haar opmerking: „Men neme het echter niet te licht op: de door idealisme belichte levensweg is lang niet altijd „het lommerrijke zacht-glooiende pad, dat voert langs bloemenvelden en fleurige weiden”, zoals Montaigne het schildert. Neen, hij of zij, die dit pad kiest en daarop voort wil gaan met flinke tred, moet niet verwachten, daarvan slechts vreugde en voldoening te zullen beleven. Dit pad is stijl en rotsig, vol hindernissen en stootblokken en het loopt langs de diepe ravijnen. En dikwijls pakken sombere wolken zich samen, die pogen het ideaal te verduisteren, het licht te doven, dat hem of haar nog steeds tegemoet straalt van..... het andere leven” (a. v. blz. 14).

Ook al zien wij het verschil in opzet tussen een boek als „De mens in het bedrijf”, dat over man en vrouw beiden handelt, en een werk als „De toekomst tegemoet” niet voorbij, juist waar laatstgenoemd werk de arbeidsfuncties voor het meisje speciaal als onderwerp voor het boek koos en de stof dus veel uitgebreider behandelde, daar noteren wij gaarne, dat de schrijfster geen beschouwingen heeft gewijd, gelijk prof. Waterink wel deed, aan fabrieksfuncties van het meisje, zoals aan de lopende band en het bedienstertje van de soldeerbout, ook al is de professor zelf over deze laatste beroepen evenmin enthousiast en al wil hij dit werk alleen voor bepaalde meisjesjens reserveren. Prof. Waterink verklaart niettemin onomwonden, er niet aan te denken te zeggen, dat de fabrieken voor vrouwen gesloten moeten worden, omdat het arbeidsproces zelf vraagt om vrouwen in het bedrijf en het bedrijfsleven voor vele vrouwen een uitkomst is. (De mens in het bedrijf, blz. 112 en 116). Zulver economische motieven dus. Daarmee vergeleken waarden wij het, dat Aimée van Tricht bij haar beschouwing van de vrouw in het bedrijf, de ideale motieven in de opzet en de indeling van haar boek zeer duidelijk heeft laten praevaleren, meer dan in het boek van prof. Waterink in feite het geval is. Ook voor hem hebben deze ongetwijfeld wel grote waarde, als hij verklaart, dat de norm niet primair ligt in het economisch aanvaardbare, maar in het sociaal en ethisch aanvaardbare (a. v. blz. 116), doch het betreffende hoofdstuk eindigt toch weer met de opmerking, dat wij ten opzichte van de plaats der vrouw in het bedrijf staan voor een nationaal probleem. „Het is niet slechts een poëtische kwestie, of een roos tussen de raderen van een fabriek bloeien wil, de vraagstukken liggen veel dieper. In de grond is het deze vraag: hoe wij het best, door opname van de vrouw in het bedrijf, het leven van onze natie kunnen dienen; hoe wij, door de oplossing van dit economische (gespatieerd van ons, G.) vraagstuk het vaderland sterk kunnen maken. Het vaderland..... dat wij liefhebben als het licht onzer ogen”. Het is schoon gezegd, maar dan ligt toch maar op de bodem aller vragen het economische motief en niet het sociale en ethische, gelijk er in een zin als deze dus een duidelijke propaganda aan de dag treedt voor het toetreden van de vrouwen tot de bedrijven. Ook wij hebben niet durven zeggen, sluit alle fabrieks-poorten voor het meisje, doch achten de aanvaardbare mogelijkheden zeer minimaal en uiterst gering te zijn. Wij staan principieel een geheel andere ontwikkeling van de vrouwenarbeid voor en achten met name het feit, dat het gaat in de door prof. Waterink ter wille van het vaderland en zijn economische noden gewenste richting op grond van in vorige artikelen reeds genoemde motieven geen goede ontwikkeling te zijn. Daarom juichten wij het toe, dat een schrijfster als Aimée van Tricht blijkens de indeling van haar boek een duidelijke preferentie heeft getoond voor de z.g. ideale beroepen. Wij kunnen niet al onze bezwaren tegen het boek van prof. Waterink hier uitvoerig gaan bespreken. Ons hoofdbezwaar is wel, dat de psychologische beschouwing en waardering en dan met een sterk pragmatische inslag, zo overwegend aan het woord is. Een enkel voorbeeld kan dit verduidelijken. Op blz. 111 van „De mens in het bedrijf” lezen wij: „Voor het winkelbedrijf is in het algemeen de vrouw zeer geschikt. De oorzaak van dit feit ligt hierin, dat het meisje graag afwisseling heeft in haar leven, mits zij daarbij zelf tot haar recht komt. In een winkel kan zij, als zij het moederlijke type is, helpen, raden, en als zij het meer ijdele type is, haar ijdelheid vele malen per dag ontplooiën, mits zij tegelijkertijd iets presteert voor het publiek. Beide typen presteren, als zij zich uitleven, tegelijkertijd datgene, wat zij presteren moeten voor het bedrijf” (gespatieerd van ons, G.). Begrijp ik het goed, dan wordt hier naast de deugd van „moede” de lof der zothed bezongen, benevens de economische waarde van de ijdelheid al of niet met sex-appeal. Het heeft weinig zin te gaan aangeven, waarin het in onderdelen wel en waarin men het niet met elkander eens is, wanneer men totaal verschillende waardenmeters hanteert. Voor prof. Waterink geldt als waardenmeter, dat „geen geweld gedaan mag worden aan de persoon-

lijkheid van het meisje, bij de beoordeling van voor haar geschikte beroepen” (a. v. blz. 112). Voor ons geldt evenwel een hoofd-regel, die alle andere, ook de door prof. Waterink genoemde, normeert, n.l. de Wil van de Here God voor het leven in de arbeid, niet maar nominaal, maar zeer concreet. Volgens die norm dan, komt de ijdelheid niet voor exploitatie in aanmerking, omdat goed van ijdelheid verkregen, verminderd zal worden (Spreuken 13:11) en die ijdele mensen volgt, verstandeloos is (Spreuken 12:11). Daarom zijn wij dan ook van oordeel, dat het niet normaal en niet in orde en paedagogisch een ernstige misstap is, wanneer men een winkelfrouw in dienst heeft, met deze visie op haar en haar werk, dat men haar de gelegenheid geeft „vele malen per dag haar ijdelheid te ontplooiën, mits zij maar tegelijkertijd iets presteert voor het publiek”, in de waan, dat zo’n zelfingenomen, ijdel wezentje op die manier presteert voor het bedrijf, wat ze moet presteren. Het is er verre vandaan, dat een meisje, dat zo de coquette speelt of op welke andere wijze haar frivole ijdelheid étaleert en daarin zich „uitleeft” (welk een taal in de mond van een Calvinist! G.) presteert, wat zij voor het bedrijf moet presteren. Omdat alles onder de norm van het Woord Gods moet staan, zijn wij ook van oordeel, dat de ijdele persoonlijkheid van zo’n meisje in het belang, zowel van haarzelf als van het bedrijf en het publiek, maar bovenal, omdat ze in haar arbeidsroeping iets voor God moet presteren, door haar op het nameloos gemis van haar maskerade-leven te wijzen, wel degelijk geweld moet worden aangedaan. Voor ons zijn persoonlijken evenmin sacro sanct als personages. Tenslotte — moet het nog gezegd worden? — willen wij van dat zich uitleven evenmin iets weten, daar wij pleiten voor beleving van verantwoordelijkheid, die als alles genormeerd is door het Woord Gods. Want de zin van de arbeid, het zij herhaald, ligt niet in sociale en ethische factoren als levensonderhoud, zelfuitdrukking, het wederkerige sociale bestaan, of de gemeenschaps-coöperatie in dienst van „het” leven, maar vóór alles en in alles, ook bij de sociale en ethische factoren, in de dienst van God.

Hiermee zijn wij aan het eind gekomen van hetgeen wij ons voorgenomen hadden ter overweging te geven ten aanzien van de positie van het werkende meisje, haar beroepskeuze, haar waardering van het werk, haar roeping tot arbeiden, haar uitkomen daarin als hulp, die bij de man past bij de gemeenschappelijke vervulling van de taak, die God de mens in deze wereld te verrichten geeft in het leven van de arbeid, tot de vervulling van welk christelijk dankbaarheidsbetoon Christus het leven heeft vrijgemaakt. Daarmee is tevens de belofte aan het Bestuur van onze Bond van Geref. Meisjesverenigingen in Nederland ingelost. Op eventuele vragen zullen wij, als toegezegd, gaarne in „De Poortwake” ingaan. Voor De Reformatie ligt weer ander werk te wachten. Wij kunnen elkander geen boek met voorschriften aanbieden, waarin een ieder precies vindt aangegeven, welke de bij hem of haar passende functie is. Dit houdt evenwel, gelijk betoogd, geenszins in, dat wij ongenormeerd onze keuze van ons beroep zouden kunnen bepalen naar economisch belang of naar onze eigen persoonlijkheid, wat ons het beste ligt. Alles staat hierbij onder de norm van het Woord Gods. Wij mogen maar niet meedrijven met de stroom van het leven, doch moeten de moed hebben om tegen de stroom in te gaan, wanneer we in de moderne ontwikkeling van de beroepsarbeid voor de vrouw de meisjes zich al meer zien verwijderden van haar natuurlijk arbeidsterrein, waarvoor God, de Schepper en Onderhouder van het leven, nog steeds doorgaat haar toe te rusten. Een Amerikaanse beroepslijst bevat reeds meer dan achtduizend beroepen, waarin vrouwen en meisjes werkzaam zijn. Het gaat ten onzent dezelfde kant uit, ook dat is een onderdeel van het saecularisatieproces onzer dagen. Heeft het bij zulk een massale, naar de mens gesproken niet te keren ontwikkeling nog wel zin daartegen in te gaan? Ongetwijfeld! Dat heeft zin tot de jongste dag. Daarom zeggen we ook tot onze meisjes en haar opvoeders: wanneer men U ook in betrekking tot uw beroepskeuze voorhoudt, dat ge toch met uw tijd moet meegaan, antwoordt dan rustig: Dank U, ik wens niet de harlekijn te zijn, die steeds prompt de gewenste bewegingen maakt, wanneer de tijdgeest aan de touwtjes trekt; of ik met mijn tijd zal meegaan hangt af van de principiële vraag, of de richting, waarin hij zich beweegt een goede is. Daarom zullen onze Gereformeerde meisjes in haar beroepskeuze eigen wegen moeten gaan. Wij allen zullen als christenen moeten leren de waarde van de arbeid niet economisch of sociaal te bepalen in de eerste plaats, maar deze waarde vóór en in alles te zien hierin, dat wij daarin een dankbaarheidsdienst aan God brengen mogen, zodat Hij met Zijn Woord en Wet de waarde van onze arbeid uitmaakt. Met zulk een geheel andere en enige waardenmeter voor de arbeid zullen wij ook de verschillende beroepen noodzakelijk geheel anders moeten waarderen dan de humanist dit doet; ten aanzien van het meisje zal dan dit de vraag zijn, of zij zich in haar arbeid beweegt in die richting, staat op die plaats, waarvoor God haar roept en roepende toerust.

Er is een Arabisch spreekwoord, dat van de vrouw zegt: „Een ster aan het firmament kunt gij niet zijn, wees dus een lamp in huis”. De gedachte, die in dit

spreekwoord besloten ligt, ontsluit bij alle schijn van beperkende armoede, juist een wereld van rijkdom. Doch deze lamp in huis, dit schijnende licht in deze wereld, zullen onze vrouwen en meisjes alleen kunnen zijn, en dan in stralende volheid, ook in haar leven van de beroepsarbeid, wanneer ze het Woord van God tot een licht op haar levenspad hebben en dit licht volhardend volgen. Want van alles dat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen (Pred. 12:13). Dit betaamt ook het meisje, dat haar toekomst tegemoetgaat, het betaamt ook de mens in het bedrijf, niemand uitgezonderd.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

DE „TRIOMFREES”

De „Triomfrees” ging haar derde jaargang in. Wij ontvingen de roman: „IK GELOOF JE”, geschreven door Rob Sterkenburgh.

In verband met deze nieuwe roman en zijn verschijning in deze boekenreeks, willen we graag iets zeggen over de boekenreeksen in het algemeen.

Want dit is niet van belang onthloot. We betwijfelen of ons volk er wel enig idee van heeft hoe het daar mee staat. Welnu, we kunnen rustig spreken van een romanindustrie. Er bestaat zeker geen ander land in de wereld, waar, naar verhouding, zoveel boeken worden geschreven en dus ook gelezen als in ons land. Om maar bij de christelijke uitgever te blijven. Er zijn, voor zover ons bekend, niet minder dan vijf uitgeverijen, die een serie aan de markt brengen van minstens vier boeken elk. Dat zijn dus twintig romans per jaar. We weten niet in hoeverre nu ook deze Triomfrees gerekend wil zijn bij de christelijke series. Er zitten wel christelijke auteurs tussen, zoals Aart Romijn, Rie van Rossum e.a. Wat ons tot verbazing brengt is, dat deze serie uitkomt met minstens tien romans per jaar. De abonné's moeten hier minstens vier romans uitzoeken, willen zij de boeken goedkoper krijgen. Maar in elk geval komen er tien boeken per jaar in deze serie aan de markt. Dat zijn er dan dus dertig per jaar in totaal. Nu zwijgen we maar van de boeken, die buiten deze series los aan de markt komen, ook van personen van christelijke uitgeverijen. Dat wil dus heel wat zeggen. Het zegt ons in ieder geval, dat ons volk een lezend volk is. Een poosje geleden is er een onderzoek ingesteld naar de boekenomzet in de verschillende landen. En daarbij bleek dat Nederland inderdaad aan de kop staat en b.v. naar verhouding ons volk tien maal meer boeken koopt dan de Amerikaan. En deze cijfers zijn nog niet eens absoluut te nemen, want we kunnen er zeker van zijn, dat de leesbibliotheken in ons land zich in een frequentie mogen verheugen als deze nergens ter wereld genieten.

Op zichzelf mogen we ons in dit feit verheugen. Evenals we er ons in verheugen mogen, dat via deze boekenseries, het nederlandse boek nog zo spotgoedkoop aan de markt kan komen.

Deze series hebben een plaats in ons volk gekregen. En zij hebben zeker recht van bestaan. We weten wel, dat er nogal eens de neus voor opgehaald wordt en de echte boekenliefhebber zeggen zal: ik wens zelf mijn boeken te kiezen en laat dit niet aan een uitgever over. Een standpunt, dat we begrijpen kunnen. Maar we hebben hier rekening te houden met het feit, dat de grote meerderheid van ons volk, wanneer zij geen gebruik van deze series kon maken, niet tot een goede keuze zou kunnen komen en ook niet over een beurs zou beschikken om het veel duurdere boek regelmatig te kopen.

De praktijk wijst dan ook uit, dat deze boeken er in gaan.

Maar nu de keerzijde van de zaak.

Het is gebleken, dat de oplagen van deze series na de oorlog een omvang gekregen hebben, die ver uitreiken boven wat deze vóór de oorlog geweest zijn. We staan hier voor precies hetzelfde verschijnsel als b.v. met de geïllustreerde weekblad- en dagbladpers. En met de pers niet alleen. Met de christelijke radiovereniging staat het precies zo.

En daar ligt nu het gevaar. Om dit terrein te behouden en nog uit te breiden zijn we het veel meer in de breedte dan in de diepte gaan zoeken. De grote oplagen moeten het „doen” en daarom moest de inhoud der boeken zich gaan aanpassen bij wat wel eens genoemd wordt: „de grootste gemene deler”. En zo kunnen we naast een werkelijk ontzagwekkende groei in de oplagen, tegelijk constateren een vervlakking van de inhoud.

En dit zal ons tot voorzichtigheid moeten manen. Wie zo hier en daar in de boekenkastjes van onze mensen eens rondsnuffelt, komt ze telkens tegen, de bandjes uit een der christelijke series, en nog maar steeds afgaande op dat „christelijk” worden deze romans zonder reserve in de gezinnen geïmporteerd. Wij geloven, dat het tijd wordt, dat we kritisch gaan staan tegenover het boek, dat ons huis indwarrelt.

Want — en we geloven, dat ook dit onder ons nog veel te weinig gezien wordt — het boek is een geweldige macht in ons leven. Vooral als we nog jong

zijn. In levens- en visie op ethiek en visie op ons. Hij brengt geest, men ken. Het doen krij waarvoor leven, e-

komen op. Het in de ge bevruchte doet het.

Het za de pers v te maken redacteur lijkheid v een seriee aan hebbe „kunst”-r slotte, oo uitingen z wanneer lijk een alle ding de maats

Wannee we al dir dat we h hebben.

Wannee slagen is, hij zegt, klaren he een boeri met hem ofschoon zichzelf f rehabilite onschuld dat gebeu

Er zitt liteit van De auteu draagt di werk, we veel aan

Van ee boek echt wel een ontbrekt gen — m de dokter, ter de co te spreke Kerk heel van een e sen geen handhavin Voor d hebben w zijn in dez en smaak stofomslag lteft. Het bommel.

Van de

We ontv gend schrij

De Kerk naar aanlei scheidene t meeste van den gestel voor alle k

Het advi dit college dging der van het v voegdheden de kerkera lijke taak tot de sam

Wel is d college hem dat hij de j ten van de is, het nood ten eigen t ren, zij het voor Oost-4

De veran raad, en he viezen over voorgelegd. Een van vies van dit accoord van